1

Regeling van de formaliteiten, vereist voor de tenuitvoerlegging van in vreemde Staten totstandgekomen executoriale titels in burgerlijke zaken.

VERSLAG VAN HET MONDELING OVERLEG, TEVENS EINDVERSLAG

Nr. 9

De Commissie voor Justitie heeft het gewenst geoordeeld, omtrent het onderhavig ontwerp zoals dit luidt volgens de tekst van het gewijzigd ontwerp van wet (stuk nr. 7) mondeling overleg te plegen met de Bewindsman voor Justitie.

De beschouwingen van mr. A. P. Funke in het „Nederlands Juristenblad" (1964, blz. 484 e.v. en 511 e.v.) waren aanleiding tot het opnieuw in overweging nemen van enkele bepalingen van de nieuwe regeling. Daarbij kwam overleg met de Minister gewenst voor.

De Minister was tot het plegen daarvan bereid. Het mondeling overleg heeft plaats gehad op 10 juni 1964; de bewindsman deed zich daarbij vergezellen door de heren mr. W. G. Belinfante, raadadviseur en jhr. mr. Th. K. M. J. van Sasse van Ysselt, directeur-afdelingschef.

De bij dit mondeling overleg besproken vraagpunten worden hierna aangegeven met toevoeging van de conclusies, waartoe de discussie heeft geleid.

1. Is het opschrift van de negende titel niet te ruim? Dit opschrift luidt in het ontwerp: „Van de formaliteiten, vereist voor de tenuitvoerlegging van in vreemde Staten totstandgekomen executoriale titels". Er zijn executoriale titels waarvoor de onderwerpelijke regeling niet zal gelden, waarbij met name valt te denken aan een aantal beschikkingen van organen van de Europese Gemeenschappen. Het overleg leidde tot de conclusie, dat het opschrift niet te ruim moet worden geacht; het tweede woord „van" heeft een partitieve functie, wordt dan ook niet door het woord „de" gevolgd.

2. Is het taalkundig niet juister zowel „ten uitvoer gelegd" als „tot stand gekomen" in het ontwerp consequent met drie woorden te schrijven? Is het voorts niet juister in het nieuwe eerste lid van artikel 431 Wb. v. B. Rv. „gewezen" te vervangen door „gegeven"? Beide vragen werden bevestigend beantwoord. De Minister kondigde aan, bij nota van wijzigingen de vereiste verbeteringen te zullen aanbrengen.

3. Moet het gewenst worden geacht in de nieuw-voorgestelde tekst van artikel 431, lid 1, Wb. v. B. Rv. te doen uitkomen, dat er gevallen zijn, waarin beslissingen van vreemde rechters buiten „het bepaalde in de artikelen 985—994" om hier te lande kunnen worden ten uitvoer gelegd?

Het werd niet nodig geacht, hier een verduidelijking op te nemen. Het ontwerp is te dezen duidelijk genoeg. Men denke met name aan het voorgestelde artikel 992, dat de mogelijkheid van niet of niet-volledige toepasselijkheid van de bepalingen van de titel voor bepaalde elders geregelde casusposities uitdrukkelijk veronderstelt.

4. Omvat het begrip „vreemde rechters" in het nieuwe eerste lid van artikel 431 Wb. v. B. Rv. ook „vreemde arbiters", zodat een tegenstrijdigheid zou ontstaan met het gehandhaafde, huidige tweede lid?

Het voorgestelde nieuwe eerste lid begrijpt, evenals het bestaande eerste lid, onder „vreemde rechters" „vreemde overheidsrechters". Dit volgt ook duidelijk uit de opzet van het wetsvoorstel. In artikel 993, in de tweede afdeling van de titel, worden de regelen omtrent de exequatur-procedure van toepassing verklaard ten aanzien van vreemde, in Nederland uitvoerbare scheidsrechterlijke uitspraken; in artikel 993 wordt zodoende een materie die los staat van die van artikel 431, wat het exequatur betreft, onderworpen aan de spelregels, welke voor de beslissingen van overheidsrechters geschreven zijn (men vergelijke in dit verband punt 5 van de Memorie van Toelichting, stuk nr. 3). Buiten beschouwing kan verder blijven, dat, als artikel 431, eerste lid, nu eens wel mede zou doelen op scheidsrechterlijke uitspraken van vreemde bodem, quod non, dan nog van tegenstrijdigheid met het tweede lid geen sprake is (het tweede lid van artikel 431 spreekt van „kunnen", hetgeen ruimte laat voor het geval, dat de Nederlandse rechter zich onbevoegd verklaart omdat partijen de gewone rechtsgang zelf hebben uitgesloten).

5. Waarom wordt in het nieuw-voorgestelde eerste lid van artikel 431 gesproken van „vreemde rechters", in het ontworpen artikel 985 van „rechters van een vreemde staat"?

In artikel 431 wordt inderdaad een ruimer begrip gehanteerd en terecht. Hier is de basisregel neergelegd, dat beslissingen van vreemde rechters (d.w.z. van rechters, die geen nationale rechters zijn van Nederland, Suriname of de Nederlandse Antillen) niet zonder meer hier te lande kunnen ten uitvoer gelegd, maar alleen als door middel van elders gegeven wettelijke voorzieningen de weg daartoe is gebaand. Artikel 985 beoogt nu, een bepaalde categorie van de in artikel 431, eerste lid, bedoelde beslissingen, te weten beslissingen van rechters van een vreemde staat, onder een regiem te brengen, dat executie hier te lande mogelijk maakt. Men kan vragen, of het voorgestelde artikel 994, waar sprake is van de uitspraken van internationale organen, bij deze opzet van het ontwerp wel nodig is. Strikt genomen niet, zo zal men moeten antwoorden. Maar dit artikel heeft de praktische functie degeen, die de wet hanteert, „zonder moeite" in herinnering te brengen, dat hij voor de ten uitvoer legging van dezelfde uitspraken elders te rade moet gaan.

6. Is het handhaven van de terminologie „binnen het Koninkrijk" in artikel 431, lid 1, wel juist? De enige reden, waarom deze terminologie in het ontwerp werd aangehouden, was hierin gelegen, dat zij ook elders in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt aangetroffen (vgl. b.v. artikel 4—8°). De bewindsman zegde toe, bij nota van wijzigingen de woorden „binnen het Koninkrijk" duidelijkshalve te zullen vervangen door „binnen Nederland".

7. Is het de bedoeling, dat het ingevolge artikel 985 verleende exequatur van kracht is voor het gehele land, ongeacht welke van de bevoegd verklaarde rechtbanken het verlof zal verlenen?

De vraag moet bevestigend worden beantwoord. In het verleden is het bestaande artikel 431, derde lid, wel in andere zin uitgelegd. Voor een dergelijke uitlegging is op grond van de nieuwe regeling geen plaats. Bevoegd zijn naast elkaar de rechtbank van de woonplaats van de wederpartij en die van het arrondissement van tenuitvoerlegging. Uiteraard is het verlof van eerstbedoelde rechtbank door het gehele land te hanteren en er is geen goede grond, waarom dat niet ook zou gelden voor het verlof, door laatstbedoelde rechtbank verleend. Het komt overbodig voor, de ontworpen tekst op dit punt aan te vullen.

8. Verdient het aanbeveling in het eerste lid van artikel 986 het voorschrift van domicilickeuze in Nederland te vervangen door b.v. de regel, dat domicilie moet worden gekozen binnen het arrondissement, waar de rechtbank zitting houdt?

De Minister verklaarde zich bereid, bij nota van wijzigingen de domiciliekeuze in Nederland te vervangen door de keuze van woonplaats binnen het arrondissement, waar de exequatur-verlenende rechtbank zitting houdt. Weliswaar is „de keuze van een woonplaats in Nederland" ontleend aan de in te trekken exequatur-wetten en is in de praktijk niet van bezwaren van deze ruime regeling gebleken, maar er is iets voor te zeggen, de woonplaatskeuze enigszins te beperken, met name ten gerieve van de partij, tegen wie ten uitvoer zal worden gelegd.

9. Is het gewenst te bepalen, dat de verzoeker zelf op het verzoekschrift wordt gehoord?

Een verhoor van de verzoeker persoonlijk naar aanleiding van zijn verzoek is niet opportuun. De procureur van verzoeker kan al wat nodig is te berde brengen. Men vergete niet, dat exequatur-procedures een snel verloop behoren te hebben; bij te lange duur worden de executie-verdragen van veel van hun betekenis beroofd. Doorgaans komen trouwens in exequatur-procedures slechts technische vragen aan de orde; artikel 985 in het gewijzigd ontwerp bepaalt nog eens uitdrukkelijk, dat de zaak zelve niet aan een nieuw onderzoek wordt onderworpen. Voor een persoonlijk verhoor van verzoeker is daarbij nauwelijks plaats. Het moet aan de rechtbank worden overgelaten, of zij in een uitzonderlijk geval het horen van de verzoeker zelf in overeenstemming acht met het karakter van de onderwerpelijke procedure-regeling. In de regel is dat niet het geval en bestaat aan zodanig horen ook generlei behoefte.

10. Verdient het geen aanbeveling, in het voorgestelde artikel 987 de bepaling op te nemen, dat de rechter na afloop van het verhoor dag en uur van de uitspraak mededeelt?

Voor een desbetreffende toevoeging wordt gevoeld. Daarbij kan tegelijkertijd worden bevorderd, dat partijen niet eerst van de beschikking vernemen enkele dagen na de datum ervan, hetgeen in wezen neerkomt op een verkorting van de termijn voor een tegen de beschikking aan te wenden voorziening. De Minister kondigde aan, een zodanige toevoeging aan artikel 987 bij Nota van wijzigingen in het ontwerp te zullen opnemen.

11. Moet in artikel 988, zoals voorgesteld, niet worden toegevoegd, dat het omkleden met redenen van de beschikking der rechtbank dient te geschieden op straffe van nietigheid?

Een toevoeging van de woorden „op straffe van nietigheid" wordt niet noodzakelijk geacht. Of deze woorden er nu wel of niet staan, steeds geldt, dat onder omstandigheden een beschikking, welke niet genoegzaam wordt gemotiveerd, op die grond ingevolge een ingestelde voorziening kan worden vernietigd. „Op straffe van nietigheid" betekent overigens niet: „van rechtswege nietig", maar alleen „vernietigbaar".

12. Is de afwijking van het principe van artikel 55 Wb. v. B. Rv., welke in artikel 988 volgens het ontwerp ligt opgesloten, voldoende gemotiveerd?

De beschikking naar aanleiding van het verzoek om exequatur gegeven, is ongeacht de strekking van haar dictum (toewijzend of afwijzend) uitvoerbaar bij voorraad, ook wat de kosten aangaat, voor zover de rechtbank niet anders beslist. Hierin ligt een dubbele afwijking opgesloten van „het gemene recht": uitvoerbaarheid bij voorraad, behoudens bepaling van het tegendeel, en uitvoerbaarheid bij voorraad ook ten aanzien van de kosten. Beide afwijkingen, ook de tweede, kunnen geredelijk worden aanvaard. Vooreerst is het zaak, de onderhavige procedure zoveel mogelijk te „begunstigen". Deze procedure betekent „een extra" na het gewone proces, dat werd gevoerd. De bevordering van het internationale rechtsverkeer wordt gediend met een zo spoedig mogelijke verlening van volledig effect daar waar zulks gewenst is. Maar voorts is het onderscheid maken tussen de kostenveroordeling als bestanddeel van een uitspraak en de rest van het dictum ervan op de keper beschouwd bezwaarlijk te motiveren. Er is dan ook geen reden, waarom het ontwerp te dezen zou moeten worden geamendeerd. De tekst van artikel 988 laat overigens de vrijheid aan de rechtbank („voor zover de rechtbank niet anders beslist") ook voor een gedeelte haar beschikking niet uitvoerbaar bij voorraad te verklaren, bij voorbeeld dus wat de kosten aangaat. Het gaat in de onderhavige gevallen, naar het zich laat

aanzien, niet om hoge kostenveroordelingen. Daarom is er te minder bezwaar tegen, het in deze materie eens „met een nieuw systeem te proberen".

13. Zullen vreemdelingen, die een exequatur-verzoek indienen, zekerheid voor de proceskosten moeten stellen? Deze vraag is al te academisch. Indien er een verdrag is, pleegt de mogelijkheid van het vorderen van de cautio judicatum solvi te zijn afgesneden.

14. Gaat het niet te ver, dat een niet bij voorraad uitvoerbare buitenlandse beslissing grondslag oplevert voor een bij voorraad uitvoerbaar exequatur?

Het systeem van het ontwerp lijkt zeer wel hanteerbaar en behoeft geen wijziging. Indien het vreemde vonnis uitvoerbaar is bij voorraad is er in elk geval geen enkele moeilijkheid. Het zal dan uitzonderlijk zijn, dat de Nederlandse rechter de uitvoerbaarheid bij voorraad aan het exequatur onthoudt. Gaat het om een buitenlands vonnis, dat niet uitvoerbaar bij voorraad is verklaard, dan zal het uitvoerbaar zijn, behoudens de aanwending van een schorsend rechtsmiddel. In de exequaturprocedure zal van het aanwenden van zulk een middel mededeling kunnen worden gedaan. Voor de rechtbank zal dit eventueel aanleiding kunnen vormen, het exequatur niet uitvoerbaar bij voorraad te verlenen, maar verschil maakt dit wezenlijk niet; voor de gebruikmaking van het exequatur is immers mede vereist, dat het buitenlandse vonnis zelf te executeren is, d.w.z., dat de uitvoerbaarheid daarvan niet is geschorst. Het geval kan zich voordoen, dat het schorsend rechtsmiddel in het buitenland eerst wordt ingesteld, nadat de exequaturprocedure hier te lande is voltooid en het exequatur uitvoerbaar bij voorraad is verleend. In dat geval is met de schorsing van uitvoerbaarheid van het vreemde vonnis ook de executie hier te lande opgeschort. Het is niet in te zien, waarom hier moeilijkheden zouden behoeven te ontstaan. In het „allerergste" geval, dat zich overigens niet spoedig zal voordoen, kan de mogelijkheid, die artikel 991 volgens het ontwerp verschaft: het brengen van executiegeschillen voor de rechter van de plaats van tenuitvoerlegging, uitkomst bieden. Als sluitstuk van de redenering moet er op worden gewezen, dat achteraf ongerechtvaardigd blijkende executies onrechtmatig zijn en tot schadevergoeding verplichten. Dit is trouwens een algemeen gezichtspunt, dat zich ook aandient bij het executeren van Nederlandse uitvoerbaar bij voorraad verklaarde vonnissen, welke uiteindelijk in hoger beroep worden vernietigd.

15. Moet het eerste lid van artikel 989 niet evenzeer in het derde lid van dat artikel van overeenkomstige toepassing worverklaard (voor de hoger beroep procedure)?

Inderdaad verdient dit aanbeveling, gelijk in artikel 990 ook met het oog op cassatie geschiedt. De bewindsman kondigde aan, een daartoe strekkende wijziging bij nota van wijzigingen te zullen aanbrengen.

16. Dient, gegeven het feit, dat het ontwerp geen verzetmogelijkheid kent, met het oog op het hoger beroep nog onderscheid te worden gemaakt tussen beschikkingen op tegenspraak en zonder tegenspraak?

Onze wet kent rekestprocedures — met de mogelijkheid van verzet —, waarbij de verzettermijn aanvangt na de dag waarop de beschikking aan de betrokkene in persoon is betekend of zich een andere omstandigheid heeft voorgedaan, waaruit zijn bekendheid met de beschikking voortvloeit. Men zou kunnen overwegen, een overeenkomstige regeling hier te introduceren met het oog op het appel van verstekbeschikkingen van de kant van de gerequestreerde(n). Als mindere vorm zou men kunnen denken aan het voorschrijven van een betekening als grondslag voor een aanvangen van de appeltermijn. Intussen mag men het eigen karakter van de exequatur-procedure niet uit het oog verliezen. Uitgangspunt is, dat er bestaat een met inachtneming van een degelijke rechtspleging tot stand gekomen vreemd vonnis. De gerequestreerde is derhalve als eens deugdelijk opgeroepen in het land, waar dat vonnis tot stand kwam. Ook als hij daarop niet is verschenen en het vonnis, waarvan de tenuitvoerlegging hier te lande wordt verlangd, derhalve een verstekvonnis is, is er deze eerste waarborg. De tweede waarborg bestaat in de oproeping met het oog op de exequatur-procedure. Stelt men nog verdere voorwaarden, dan maakt men het voor de eisende partij onnodig zwaar, de tenuitvoerlegging van de uitspraak te verkrijgen. De exequatur-procedure is niet ingelast om verdere waarborgen te scheppen, meerdere dan die waarmede in het vreemde land de totstandkoming van vonnissen wordt omringd, maar wordt in het leven geroepen om het territoir, waarop tenuitvoerlegging van de uitspraak mogelijk is, uit te breiden; daarbij gaat het erom vast te stellen, of al dan niet de betrokken uitspraak in het licht van de verdragsverplichtingen voor executoirverklaring hier te lande in aanmerking komt.

17. Kan het slot van de eerste zin van het tweede lid van artikel 989 aldus worden gelezen, dat de dag waarop de beschikking is gegeven, een datum voorafgaand aan die van de uitspraak zou kunnen zijn? De Minister gaf te kennen, dat een dergelijke lezing niet met de bedoeling zou stroken. Bij nota van wijzigingen zal worden voorgesteld om het slot van de bedoelde zin te doen luiden: „de dag van de uitspraak".

18. Betekent de vereenvoudiging van artikel 990, in het gewijzigd ontwerp aangebracht ten opzichte van het oorspronkelijk ontwerp, niet in wezen in zekere zin een gecompliceerder maken van de regeling, daar het nu toepasselijk geworden artikel 426*b* Wb. v. B. Rv. de verweerder recht geeft op een verweerschrift (met de mogelijkheid van incidenteel cassatieberoep)? De regeling is maar weinig gecompliceerder geworden, waarbij zij aangetekend, dat een recht op verweerschrift niet onredelijk is. Het grote voordeel is, dat de praktijk op dit aparte terrein niet met speciale cassatievoorschriften heeft te werken, maar met het gemene cassatierecht. Dit laatste voordeel wordt van overwegend belang geacht.

19. Is artikel 992 niet eigenlijk overbodig? Ofschoon niet is in te zien, dat een achterwege laten van deze bepaling een verandering zou betekenen in op enig geval toepasselijk recht, verdient een handhaving van het artikel de voorkeur. De bepaling herinnert er de lezer immers aan, dat elders afwijkende regelingen, de exequatur-procedure betreffende, kunnen zijn getroffen en accentueert daarmede het algemeen karakter van de hier in geding zijnde regeling. De Minister wenste dit element nog wat te onderstrepen door bij nota van wijzigingen in dit artikel de woorden „de wet" te vervangen door „een bijzondere wet".

20. Zijn Rijnvaartrechters internationale organen in de zin van artikel 994 van het ontwerp? Rijnvaartrechters zijn geen internationale organen. Zij behandelen dikwijls zaken „met een internationale inslag", maar hun ambt draagt een nationaal karakter. Rijnvaartrechtbanken worden — zij het uit hoofde van internationale verplichtingen — door iedere oeverstaat afzonderlijk voor eigen territoir ingesteld. Buitenlandse Rijnvaartrechters zijn mitsdien, uit een oogpunt van de onderwerpelijke regeling beschouwd, rechters van een vreemde Staat in de zin van artikel 985; voor hun uitspraken geldt het bepaalde in artikel 994 niet. De Centrale Commissie voor de Rijnvaart is wel een internationaal orgaan in de zin van artikel 994 (vgl. te dezen de memorie van toelichting, punt 2, slot eerste alinea). Men zie met het oog op de uitspraken van bedoelde Centrale Commissie het bepaalde in artikel III van het ontwerp. De Minister merkte op, dat de verwijzing, vervat in het bij artikel III in de Rijnvaartwet ingevoegde artikel 5*a* naar de bepalingen in de negende titel (zoals het ontwerp die aan het derde boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering beoogt toe te voegen), inzoverre textueel gesproken te ruim is, dat zo ook artikel 994 toepasselijk wordt verklaard. Een wijziging van artikel III ontwerp om deze oneffenheid te verwijderen, zal bij nota van wijzigingen worden aangebracht.

De commissie is van oordeel, dat met het uitbrengen van het onderhavig verslag en het indienen van de op verschillende plaatsen in dit verslag aangekondigde nota van wijzigingen, de openbare behandeling van het onderhavig wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld 24 juni 1964.

WTTEWAALL VAN STOETWEGEN
VAN DEN HEUVEL
VAN RIJCKEVORSEL
STOFFELS-VAN HAAFTEN
VAN DOORN
VAN DEN TEMPEL
VERSTEEG
MEULINK
BERKHOUWER
DAAMS
BAETEN
SCHILTHUIS
CALS
SLOTEMAKER DE BRUINE
SINGER-DEKKER.